

353/21

בס"ד

כל בו לשבועות -

הלכות, טעמים ומנהגים

[ע"פ הספר 'מעם לועז']

- בחדש השלישי חדש סיון, שנת 2,445 לבריאת העולם, בראש חדש באו בני ישראל למדבר סיני.
- נאמר "ביום הזה" לפי שהיו חביבים עלינו כאלו נתנו ביום הזה. "בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים".
- חייב אדם לזכור בכל יום את מעמד הר סיני ומתן תורה, וכשזכר אדם – לא יכנס בו שמץ של מחשבת חטא.
- הרוצה לזכות לקטר תורה ולמד תורה בחשק ובאהבה כאלו הוא דבר חדש שנתן בו ביום.
- מברכים אנו בכל יום ברפת התורה בלשון "נותן התורה", שמשמעו הנה, ולא "נתן התורה" בלשון עבר, ללמדנו שכל יום הוא יום מתן תורה.
- השפתי כהן כותב שעקר למוד התורה הוא שילמד בחשק, השתוקקות, געגועים ואהבת תורה.
- עם ישראל חנה מול הר סיני לצד מזרח, וכלם מאחדים כאיש אחד בלב אחד, שנאמר "ויחן" בלשון יחיד.
- "ויסעו מרפידים". לשם מה מזכירה התורה מהיכן באו? משום שברפידים רפו מדברי תורה אולם חזרו בתשובה והכינו עצמם לקבל את התורה בחשק גדול.
- מוסר השכל לימינו – אמר הקב"ה: לפי שישאל שונאים את המחלקת והם שרויים בשלום וכלם מאחדים, הגיע זמן לתת להם את התורה הקדושה (מדרש).
- ביום השני עלה משה רבינו בהשכמה לפני הקב"ה בקצה הר סיני.
- "ושמרתם את בריתי" = שבת, מילה ואסור עבודה זרה.
- "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ממלכת כהנים – משלמים במדות טובות ובדעת כמו הכהן, שנאמר "כי שפתי כהן ישמרו דעת" (מעם לועז).
- ביום השלישי בהשכמת הבקר השיב משה רבינו את דברי העם אל ה'. משה רבינו לא היה צריך להשיב את דברי העם, אלא למדה אותנו התורה דרך ארץ - שהשליח צריך להשיב את דבר השליחות למשלח.
- בשעת מתן תורה היו כל ישראל בבחינת נביאים.
- ביום הרביעי אמר הקב"ה למשה רבינו: מכיון שהעם אינו רוצה שאתה תאמר להם אלא רצונם לשמע ממני, רד לעם ותכינם. "ויקדש את העם ויכבסו שמלתם".
- שלושה ימים קדם מתן תורה לא עשו כל מלאכה ולא התעסקו בדברי חל, היו בהכנה ושמעו תוכחה ודרך תשובה מפי הזקנים בקדושה ובטהרה.

וְהַגְבִּלָה סָבִיב הָהָר הַיְתֵה אֶלְפִים אָמָה.

אַחַר שֶׁיָּרַד מֹשֶׁה רַבִּינוּ ע"ה מֵהָר סִינִי, בָּרָגַע זֶה נִגְלָה הַקִּבְ"ה לְיִשְׂרָאֵל וּמִיד אָמַר לָהֶם אֵת עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת.

מִדּוּעַ נִתְּנָה תּוֹרָה בְּסִינֹן? שֶׁמֶזְלוּ תְּאוֹמִים וְכִדִּי שָׁלָא יִהְיֶה לְאַמּוֹת הָעוֹלָם פְּתֻחוֹן פֶּה לּוֹמֵר: אֵלֹהִים הִיא נוֹתֵן לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה הַיְינוּ מְקִימִים אוֹתָהּ, שָׁאִם יָבּוֹא עֲשׂוֹ וַיִּחְזֹר בְּתִשׁוּבָהּ, יִחַלֵּק הַתּוֹרָה עִם יַעֲקֹב אָחִיו הַתְּאוֹם.

טַעַם נוסף שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה בְּמֶזֶל תְּאוֹמִים - שֶׁיִּשְׂרָאֵל צָרִיכִים לָקִים אַחֲדוֹת מְלָאָה בִּינִיָּהֶם כְּאֵלֹהִים הֵיוּ תְּאוֹמִים.

"וַיַּחֲנוּ יִשְׂרָאֵל מוֹל הָהָר". הָהָר הוּא הַסִּבָּה. הָר סִינִי הוּא הַנִּמּוּד בְּיוֹתֵר מִכָּל הָהָרִים, וְכִשְׁעָמְדוֹ מוֹלֵה הַבֵּינוּ שָׁאִין הַקִּבְ"ה אוֹהֵב אֵת הַגְּדוֹלִים, אֵת הַגָּאִים, אֵת הַמַּעֲמָדוֹת. "יַעֲקֹב עָנָה וַיֹּאמֶר ה'". הַקִּבְ"ה חָפֵץ שֶׁאֲנָשִׁים יִהְיוּ מוֹעֲטִים בְּעֵינֵי עַצְמָם. וְכִשְׁבָּאוּ לְכָלֵל יָדִיעָה זוֹ וְהִמְעִיט כָּל אֶחָד אֵת עַצְמוֹ, אָף אֶחָד לֹא בִקֵּשׁ כְּבוֹד וְכָךְ נִתְּבַטְּלָה הַמַּחֲלָקֶת וְהֵיוּ שְׂרוּיִים בְּאַחֲדוֹת.

הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה נִכְתְּבָה קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם, כְּפִי שֶׁמוֹבָא בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ "אֶסְתַּכֵּל בְּאוֹרֵיָהּ וּבִרְאָה עֲלֵמָא". קִיּוֹם הָעוֹלָם כָּלוּ תְּלוּי וְעוֹמֵד אָף וְרַק בְּלִמּוּד וְקִיּוֹם הַתּוֹרָה, וְהִתְהַתְּ תּוֹרָה זוֹ כְּתוּבָה בְּאֵשׁ שְׁחוּרָה עַל גְּבִי אֵשׁ לְבָנָה, וְכָל דְּבוּרֶיהָ הֵיוּ מְכֻנָּיִם לְיִשְׂרָאֵל.

סֵדֶר הָעֲמִידָה בְּמַעֲמַד קִבְּלַת הַתּוֹרָה הִיא כֵּן: הַנְּשִׂאִים וְרֹאשֵׁי הַמַּטּוֹת, הַזְּקֵנִים, הַשּׁוֹטְרִים, כָּל יִשְׂרָאֵל – הָאֲנָשִׁים, הַטָּף, הַנְּשִׂים וְהַגָּרִים מִהָעָרִב רַב. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הֵיוּ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וּמֹשֶׁה רַבִּינוּ הִיא קְרוֹב יוֹתֵר.

הֵיוּ שָׁם שְׁשִׁים רַבּוֹא זְקֵנִים, שְׁשִׁים רַבּוֹא בַּחוּרִים, שְׁשִׁים רַבּוֹא נְעָרִים וְשְׁשִׁים רַבּוֹא נָשִׁים, וְכֻלָּם עָנוּ וַאֲמָרוּ בְּקוֹל אֶחָד: "כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' – נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע".

בְּשַׁעוֹת הַבִּקּוּר הֵיוּ קוֹלוֹת וּבִרְקִים, וּמֹשֶׁה רַבִּינוּ מִהִלָּךְ בְּכָל מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וְהִיא מְעוֹרָרָם.

עַד מִתֵּן תּוֹרָה הֵיוּ יִשְׂרָאֵל מְשַׁעֲבָדִים לַמֶּזֶל, וְכָל אֶחָד הִיא לְפִי מֶזְלוֹ לְטוֹב אוֹ לְרָע. בְּמַעֲמַד הָר סִינִי זָכוּ שֶׁלֹּא נִשְׁתַּעֲבָדוּ יוֹתֵר לַמֶּזֶל, כְּפִי שֶׁאָמְרוּ חַז"ל: "אִין מֶזֶל לְיִשְׂרָאֵל". וְאֵף שֶׁהַמֶּזֶל מְחִיב לְדַבֵּר רַע, מִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקִימָהּ אִין לוֹ סִבָּה לְפַחַד וְאִין אֶצְלוֹ שְׁלִיטָה לַמֶּזֶל.

מִתְּנָה מִיַּחֲדָת קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם מִתֵּן תּוֹרָה, שֶׁמִּשְׁעַת קִבְּלַת הַתּוֹרָה נִקְרָא "אָדָם". "אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם וְאִין אַמּוֹת הָעוֹלָם קְרוּיִים אָדָם". וְנַעֲשׂוּ מִשְׁלָמִים.

בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה פָּסְקָה זְהֻמָּתָם שֶׁנִּדְבָּקָה מֵאֵז חָטָא עַץ הַדַּעַת. כְּשֶׁפָּרְחָה נִשְׁמָתָם פָּרַח גַּם חֵלֶק מִן הַס"מ שֶׁעָלִיו חָלָה הַטְּמָאָה שֶׁהִיא אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְנִזְדַּכְכוּ וְנִשְׁאַרְהָ הַטְּמָאָה בְּגוּיִים. לָכֵן אוֹמְרִים אָנוּ בְּהַגְדָּה "אֵלֹהִים קָרְבָנוּ לְפָנֵי הָר סִינִי וְלֹא נָתַן לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה, דִּיִּינוּ".

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ: "בְּשַׁעַת שֶׁנִּגְלָה הַקִּבְ"ה לְיִשְׂרָאֵל לְתַת לָהֶם אֵת הַתּוֹרָה, יָרְדוּ עִמּוֹ שְׁשִׁים רַבּוֹא מְלָאכִים וְהִכְתִּירוּ אֵת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנֵי כְּתָרִים, שֵׁם הַמִּפְרָשׁ הִיא כְּתוּב בָּהֶם, וְהִיא אֶחָד כְּנֶגֶד נַעֲשֶׂה וְאֶחָד כְּנֶגֶד נִשְׁמָע, וְהֵיוּ חֲשׁוּבִים בְּאוֹתָם הָעֵת לְפָנֵי הַקִּבְ"ה יוֹתֵר מִן הַמְּלָאכִים".

וַיֹּשְׁבוּ אֲמֹרִים שִׁירְדוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים רַבּוֹא מְלָאכִים עִם הַקֶּבֶ"ה וְהִלְבִּישׁוּ לְיִשְׂרָאֵל כֶּתֶר וְאַבְנֵט רוּחָנִיִּים. הַכֶּתֶר הָעִיד עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם בְּנֵי חֹרִין מְשַׁעְבֹּד מְלָכִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם מְלָכִים עַל יְדֵי הַתּוֹרָה. "מֵאֵן מֶלֶכִּי, רַבָּנוֹ". וְעַל הָאַבְנֵט הָיָה חֻקּוֹ שֶׁהֵם מְפָרֵשׁ לְהוֹדִיעַ שֶׁהֵם בְּנֵי חֹרִין מִמְּלָאךְ הַמָּוֶת. וְכָל אוֹתוֹ הַזֵּמָן לֹא אָרַע כָּל נֹזֵק לְיִשְׂרָאֵל.

וַיִּבְיֵאֵנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרְיוֹ" (שִׁיר הַשִּׁירִים) - גָּלָה לָהֶם הַקֶּבֶ"ה כָּל סוּדוֹת הַבְּרִיאָה וּמַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית.

"וְקוֹל הַשּׁוֹפָר חָזַק מְאֹד". הָיָה זֶה קוֹל שׁוֹפָר מִקֶּרְנוֹ שֶׁל אֵיל יִצְחָק.

בַּיּוֹם מִתֵּן תּוֹרָה הָיָה מַעֲנֵן. בְּתַחֲלָה יָרַד עָנָן כְּבֹד וְאַחֵר כָּךְ הָיוּ הַבְּרָקִים וְאַחֵר כָּךְ הַקּוֹלוֹת וְקוֹל הַשּׁוֹפָר (אֵף עַל פִּי שֶׁהַפְּסוּק מוֹנֵה אוֹתָם בְּסֹדֶר שׁוֹנֵה).

"וַיִּחַרְד כָּל הָהָר" - הָהָר נִזְדַּעַזַּע יוֹתֵר מִכִּפִּי שֶׁאָרַע בְּשַׁעַת רַעַשׁ גָּדוֹל (רַעֲיֵדֶת אֲדָמָה). וּבְרָגַע שֶׁנִּזְדַּעַזַּע הָרָר סִינֵי נִזְדַּעַזְעוּ וְנִרְעָשׁוּ גַם כָּל הָהָרִים שֶׁבְּעוֹלָם. וְהִיָּמִים וְהַנְּהָרוֹת הָיוּ עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְהַנְּהָרוֹת בְּרָחוּ מִמְּקוֹמָם, וְהִירְדּוֹן נָסַב לְאַחֹר וְהָאֵילָנוֹת וְהַצּוּרִים נִמוּטוּ, וַיִּצָּאָה בֵּת קוֹל וְאַמְרָה: "מָה לָּךְ הַיָּם כִּי תִנוּס הִירְדּוֹן תִּסָּב לְאַחֹר", וְהֵם עָנוּ: "מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוּלֵי אֶרֶץ".

כָּל הַקּוֹלוֹת וְהַשְּׁנוּיִים הַנוֹרָאִים בְּבְרִיאָה הָיוּ כִּפִּי שֶׁכִּתְבָּנוּ - בְּשַׁעוֹת הַבִּקּוֹר כְּשֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הִתְאַסְּפוּ תַּחַת הָרָר סִינֵי, אוֹלָם כְּשֶׁכָּל־עַמּוּדוֹ שָׁם, מוֹכְנִים וּמְזַמְנִים, נִשְׁתַּתַּק כָּל הַיָּקוּם. עוֹף לֹא פָּרַח, הַפָּרָה לֹא גָעְתָה וְאֵף אֶחָד לֹא פָּצָה אֶת פִּיו, וְהָיָה הָעוֹלָם דּוֹמֵם - - - אֲזַי שָׁמְעוּ אֶת הַקֶּבֶ"ה: "אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ" עַד סוֹף עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת.

כָּל הָעוֹלָם הָיָה שָׁקֵט וְדוֹמֵם וְכָל־שָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי ה' וּמִצּוּוֹתָיו, גַּם אַמּוֹת הָעוֹלָם, לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֵּלֹ - הַשָּׁמַיִם וְכָל צָבָאִם - לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה.

"וַיִּתְּנִיצְבוּ בְּתַחֲתִית הָהָר" - נִעָקַר הָהָר מִמְּקוֹמוֹ וְנִשְׁאַר תְּלוּי בְּאֹוִיר, וְהָיָה הָהָר בְּהִיר וְנוֹצֵץ כְּאֵלוֹ הָיָה בְּדִלַח לָבֹן, וְיִשְׂרָאֵל הָיוּ תַּחַת הָרָר סִינֵי מִמָּשׁ, וְכָל זֶה הָיָה כְּמִין חֲפָה.

הָרָר סִינֵי נִתְרַחַב הִרְבֵּה מִגְדָּלוֹ הַטְּבָעִי, לְפִי שֶׁאָמַר לוֹ הַקֶּבֶ"ה "הִתְרַחַב וְכָל יִשְׂרָאֵל יַעֲמִדוּ בְּצִלָּךְ". וְכָךְ עָתִיד לִהְיוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּזֵמַן הַגְּאֻלָּה, שִׁיתְאַסְּפוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מֵאַרְבַּע כְּנַפּוֹת הָאֶרֶץ לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם, אֲזַי יֹאמַר הַקֶּבֶ"ה לִירוּשָׁלַיִם: "הִרְחִיבִי מְקוֹם אֹהֶלְךָ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִטּוּ אֶל תַּחֲשֻׁכִּי" (יִשְׁעִיָּה מ"ד).

הַכְּתוּב אוֹמֵר "וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הַשְּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר". צִוָּה הַקֶּבֶ"ה לַעֲשׂוֹת גָּדֵר שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל לְתוֹךְ הַתְּחוּם. הַתְּחוּם הָיָה צָרִיף נֶס, הַתְּחוּם עֲצָמוֹ הָיָה מִתְּרָה בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר לָהֶם - הִזְהָרוּ, שֶׁכָּל הַנוֹגֵעַ בְּהָר מוֹת יוֹמָת.

הַכְּתוּב אוֹמֵר "וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְד", שֶׁכִּפְּףָ אֶת הָרָקִיעִים עַל הָרָר סִינֵי וּמִשָּׁם הוֹפִיעַ לְיִשְׂרָאֵל בְּעוֹדוֹ בְּרָקִיעִים, כִּפִּי שֶׁנֶּאֱמַר "מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קוֹל לְיִסְרָאֵל" (דְּבָרִים ה'). וַיֹּשְׁבוּ אֲמֹרִים כִּפִּי שֶׁכִּתְבָּנוּ, שֶׁקָּרַב אֶת הָרָר סִינֵי סָמוּךְ לָרָקִיעַ וְהִשְׁרָה עָלָיו אֶת שְׁכִינָתוֹ.

מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה עַל הָרָר סִינֵי יָצָא קוֹל חָזַק מְאֹד וְהִשְׁמִיעַ אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת וְהָיָה זֶה קוֹל פְּלֶא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן - כָּל קוֹל נִחְלָק לְשִׁבְעָה קוֹלוֹת וְאוֹתָם שִׁבְעַת הַקּוֹלוֹת הִתְחַלְקוּ לְשִׁבְעִים לְשׁוֹן.

בְּיִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁבַע כְּתוּתֹת: זִקְנִים, נְעָרִים, בְּחֹרִים, קְטָנִים, יוֹנְקִים, נָשִׁים, מִשָּׁה רַבִּינוּ. שָׁכַל אֶחָד מֵהֶם הָיָה בְּדֶרֶגָה מִיַּחְדָּת וְכָל אֶחָד שָׁמַע קוֹל כָּפִי יִכְלָתוֹ וְכָחוֹ וְהִבִּינוּ יָפָה, וְנִחְלְקוּ לְשִׁבְעִים לָשׁוֹן כְּדִי שָׁכַל אֲמוֹת הָעוֹלָם יִשְׁמְעוּ וַיְבִינוּ בְּלִשׁוֹנָם.

קוֹלוֹ שֶׁל הַקֹּב"ה הָיָה הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. רַעַם כָּל הָעוֹלָם וְאַחֲזָה רַעְדָה גְּדוֹלָה לְמַלְכֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם בְּהִיוּתָם יוֹשְׁבִים בְּאַרְמוֹנוֹתֵיהֶם. נִתְכַּנְּסוּ כָּלָם וְהִלְכוּ אַצֵּל בִּלְעָם. אָמְרוּ לוֹ - מִהוּ הַקּוֹל הַזֶּה? שָׁמָּה רוֹצֶה הַקֹּב"ה לְהִבְיֵא מִבּוֹל לְעוֹלָם?

בְּשַׁעָה שֶׁיֵּצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הָיוּ רַבִּים בְּעָלֵי מוֹם מִפְּנֵי עֲבוֹדוֹת הַפֶּרֶךְ שֶׁעָבְדוּ כָּל הַיּוֹם בְּלִישֵׁת הַטֵּיט וְהַלְבָּנִים וּבִנְיָן הַחוֹמוֹת, וּמִפְּצִיעָתָם מִנִּפְלֵת אֲבָנִים וְלִבְנִים שֶׁפָּגְעוּ בְּכָל גּוֹפֶם. וְכִשְׁהִגִּיעוּ לָהֶר סִינִי אָמַר הַקֹּב"ה: אֵין זֶה כְּבוֹד הַתּוֹרָה לְתַנָּה לְבַעֲלֵי מוֹמִין, וְצֹנָה לְמַלְאָכִים שֶׁיֵּרְדוּ וַיִּרְפְּאוּ אֶת כָּלָם, וְנַעֲשׂוּ בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת.

הַקֹּב"ה מֵלֵא אֶת רָצוֹן עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמְרוּ רוֹצִים אָנוּ לָרְאוֹת אֶת מַלְכֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם" (דְּבָרִים ה'). יִשְׂרָאֵל רָאוּ מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ נְבִיאִים וְלֹא יִשְׁיִגוּ הַנְּבִיאִים הָאַחֲרוֹנִים עַד בִּיאַת מֹשֶׁה. וְכָל אוֹתָם שֶׁהָיוּ בְּמַעֲמַד הָרַם סִינִי רָאוּ מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ יִחְזַקְאֵל הַנְּבִיא וְהַנְּבִיא יִשְׁעִיָה, וְרָאוּ יוֹתֵר מִשְׁרָאוּ בְּזִמְנוֹ קָרִיעַת יָם סוּף, שֶׁאֵז הָיְתָה בָּהֶם עֲדִין זִהְמַת הַנֶּפֶשׁ.

בְּיוֹם מִתֵּן תּוֹרָה הָיְתָה שְׂמִיחָה לְפָנֵי הַקֹּב"ה יוֹתֵר מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָאוּ בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, לְפִי שֶׁעָקַר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הָיָה בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲתִידִים הָיוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּהָר סִינִי, וְכִיּוֹן שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה נִשְׁלְמָה הַשְּׂמִיחָה.

לְאַחַר שֶׁאָמַר הַקֹּב"ה אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת הָיָה מִשָּׁה רַבִּינוּ הוֹלֵךְ וּמִבְּאָרֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְקוֹלוֹ שֶׁל מִשָּׁה הָיָה בְּחֹזֶק, דֶּרֶךְ נֶס, שָׁכַל יִשְׂרָאֵל שֶׁמְעוּהוּ (לֵּלָא רַמְקוּלִים...)

בְּזִכּוֹת מִשָּׁה רַבִּינוּ עֲמִדָה חֲמָה בְּיוֹם מִתֵּן תּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה: בְּשַׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל "לֹא יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי" נֶעֱקַר יֵצֶר הָרַע מִלִּבָּם וְהָיוּ נִקְיִים בְּלִי שׁוֹם דָּפִי, וְכָךְ הָיוּ עֲתִידִים לְהִיוֹת תָּמִיד.

בְּעוֹנוֹתֵינוּ מַעֲלָה זֹו לֹא נִתְקַיְמָה זְמַן רַב. כְּשֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ לְמִשָּׁה "דִּבֶּר אֶתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה". אוֹמַר הַמִּדְרָשׁ שֶׁאָמְרוּ: מַה תּוֹעֵלֶת לָנוּ בְּאַהֲבַת ה' אוֹתָנוּ אִם נָמוֹת כְּשֶׁנִּשְׁמַע קוֹלוֹ? מִיָּד חֲזַר יֵצֶר הָרַע אַצֵּל כָּל אֶחָד, לְאַחַר שֶׁרָאוּ אֶת הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִפְסִידוּ בְּקִשּׁוֹ מִמִּשָּׁה רַבִּינוּ לְחֲזוֹר וְלִזְכּוֹת בָּהּ כְּדִי שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי חוֹרִין מִיֵּצֶר הָרַע. עָנָה לָהֶם מִשָּׁה: הַיּוֹם הַדִּבֶּר לֹא נִתֵּן, אוֹלָם לְעִתִּיד לְבֹא יֵעָקַר הַקֹּב"ה אֶת לֵב הָאָבֹן מִלִּבָּם.

כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה בְּסִינִי נִשְׁתַּרְשׁוּ בְּלִבָּם וְלֹא שָׁכְחוּ מְאוּמָה וְזָכְרוּ כָּל מַלְאָךְ וְאוֹת גַּם נָשִׁים וְגַם קְטָנִים, וְכָךְ יִהְיֶה לְעִתִּיד לְבֹא כָּפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּסִפּוֹר יִרְמְיָהוּ: "נִתַּתִּי אֶת תּוֹרָתִי בְּקִרְבָּם וְעַל לִבָּם אֶכְתָּבָנָה" (יִרְמְיָהוּ ל"א).

כָּל דִּבְרֵי וְדִבְרֵי שֶׁשָּׁמְעוּ גַּם רָאוּ אֶת הַמַּלְאָכִים וְהָאוֹתִיּוֹת בְּתוֹךְ הָאֵשׁ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "קוֹל ה' חִצֵּב לְהַבּוֹת אֵשׁ", שֶׁהַקּוֹל נִחְלַק בְּתוֹךְ הָאֵשׁ.

מדוע נאמרו עשרת הדברות בלשון יחיד? כדי לומר שגם אם נמצא יחיד בתוך ביתו או במקום אחר, אינו רשאי למנע עצמו מלמוד תורה וקיום מצוות. ואם היו הדברים נאמרים בלשון רבים היתה נשמע שאין חוב לעסוק בתורה רק כשיש רבים.

טעם נוסף - שכל אחד ידמה בנפשו שהוא יחיד בעולם ועל ידי קיום מצוות ולמוד תורה מקיים את העולם, ואם לא - חלילה מחריב את העולם.

עשרת הדברות הם כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, כדי ללמדנו שלא נברא העולם אלא בשביל התורה, וכל זמן שישאל עוסקים בתורה מתקנים העולם וכשישראל מתרשלים בתורה נחרב חלילה העולם, ככתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי".

ומדוע נתנה התורה במדבר? ללמדנו - כשם שהמדבר הפקר לכל אף התורה הפקר לכל וכל מי שרוצה יבוא וילמד, ואל יאמר אדם שהתורה ירשה היא שהולכת מאב לבן ואם אביו עם הארץ לא יוכל הוא ללמד; התורה ירשה לכלם, שנאמר "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". אדם צריך רק לשאף ללמד בחשק, אזי זוכה לתורה.

ועוד - שהעקר שיהיה שמח בחלקו ולא ירדף אחרי מותרות ויסתפק במה שיש לו, ויחשב שהוא נמצא במדבר והנמצא במדבר אינו חושב אלא רק על דברים הכרחיים ביותר, כפי שאמרו חז"ל "איזהו עשיר השמח בחלקו".

וכשם שהמדבר הוא מקום גדול שאין לו סוף, אף שכר התורה בעולם הבא גדול לאין שעור ולא תחלה וסוף, אם כן איזה שוטה יחליף המרבה במועט!!

טעם נוסף לנתינת התורה במדבר: אלו הקב"ה היתה נותן את התורה בארץ ישראל, היתה מחלקת בין השבטים וכל אחד היתה אומר "אני גדול ממך, יש לי יתרון עליך, שבחלקי נתנה התורה!" לכן נתנה במדבר, בלי בעלים, ועל ידי כך יהיו הבריות שרויים בשלום ושלנה.

עליונים שש ויתחוננים עלזו - בקבלת תורה מסיני.

תאר פלה מאוד נתעלה בקבלת יום זה - עשרת הדברים.

(פיוט לחג השבועות)

בברכת חג שמח וכל טוב,

מרפז ההדרכה